

TORBEN ASCANIUS JACOBSEN

Den 16. januar 1944. Det er sidste gang, jeg skriver i min dagbog. Da gik jeg ind i modstandsbevægelsen.

Interviewet af Niels Schmidt, redigeret af Liv Høybye

Tekst og billeder er under ophavsret og må ikke gengives uden tilladelse.

UNGDOMMELIG KÅDHED

Jeg var i elevrådet i gymnasiet, og for sjov skyld lavede vi i begyndelsen af besættelsestiden en afstemning på gymnasiet. Der var tre muligheder: At man som ung var kommunist, nazist eller konservativ. Der var en meget karismatisk gymnasieelev, der hed Ove Larsen, som repræsenterede nazisterne. Han gjorde, at en tredjedel af gymnasiets elever stemte nazistisk. Jeg siger det for at understrege, at indstillingen dengang var anderledes, og var krigen gået anderledes, så kunne det have gået på en helt anden måde her i landet. Der var ungdom nok, der kunne have gået ind som støtter for de der (nazister red.).

Tyskernes indtog gjorde selvfølgelig et stort indtryk. Man vågnede om morgenen, og flyvemaskinerne var over os. Så gik man i skole og fik at vide, hvad der var sket. Der blev sagt nogle ord om, at vi skulle opføre os pænt. Vi skulle være neutrale.

I 1942 begyndte jeg på seminariet i Haderslev. Jeg skulle vælge et seminarium. Dengang var alle ordentlige seminarier enten for piger eller for drenge. Så var der et enkelt seminarium, hvor piger og drenge gik sammen. Det var i Haderslev. Her var der én, Inger, og hende skulle det være. Der var fire piger fra Haderslev i klassen, og af en eller anden mærkelig grund, var det dem, der blev afsat først. Det var nok det, at man kunne komme hjem til dem og få lidt at spise. Inger var fra Haderslev.

Min svigerfar var bogholder på "Dannevirke", som var den store, sønderjyske avis. Under 1. verdenskrig var han tvunget med i krigen på tyskernes side. Da han kom tilbage, blev han ansat på "Dannevirke" igen. Han var respekteret og blev opfattet som danskhedens forkæmper. Inger fortalte mig, at da tyskerne kom til Haderslev 9. april, standsede de på Aabenraavej lige foran deres hus. Så gik hendes far ud på vejen med en kaffekande og skænkede kaffe til de tyske soldater. Han kunne huske, hvad det ville sige at være tysk soldat og skulle med i krig. Der var ikke én nede i byen, der så ned på ham af den grund. Sådan gjorde man, når man var gammel soldat.

"SKAL VI IKKE PRØVE AT DANNE EN MODSTANDSGRUPPE?"

De første år af besættelsen var fredelige. Det kan jeg også se ud fra min dagbog, der handler mest om spiritus og piger. Der blev kastet bomber lige uden for Haderslev, men det var vist ved et uheld. Vi oplevede luftalarmer, men det var nærmest spændende for en ung mand. I begyndelsen var vi også til Alsang og foredrag. For hvad skulle man finde på? Efterhånden begyndte man at høre, at der er nogen i landet, der er i forbindelse med englænderne, og der blev hentet våben ned. Jeg tænkte; "nej, hvor spændende. Det skal jeg også prøve." Det var ikke heltemod.

"Vi må kunne lave en modstandsgruppe," tænkte jeg. Jeg havde en god kammerat, lidt ældre end jeg, og han havde noget erfaring med våben. Jeg spurgte ham: "Skulle vi ikke prøve at danne en modstandsgruppe?" Det var han vældig med på, og så kommer det svære. Hvem vil vi have med af vores kammerater? Ikke fordi der var nogen af dem, der var tysksindede, men man havde meget forskellige syn på modstandsbevægelsen fra seminariets side. Vi havde en fremragende litteraturlærer, som i den grad advarede mod at gå ind i modstandsbevægelsen. Man skulle holde modstanden mod tyskerne, men man skulle ikke lave sådan noget militær-noget. Det synspunkt delte os, og vi måtte tænke igennem, hvem vi ville have med i gruppen.

Og hvordan fik vi kontakt til modstandsbevægelsen? Der var én i 4. klasse (på seminariet red.), som vi havde på fornemmelsen var med. Så sagde jeg til ham: "Vi er nogen i klassen, som gerne vil starte en gruppe." " Nå," sagde han forundret. Nogle dage efter blev jeg pludselig passet op af en ung mand, som sagde, at han har hørt, at vi gerne ville starte en modstandsgruppe: "Jeg vil kontakte dig om, hvordan I får våben," sagde han.

Jeg blev kontaktet af en, jeg ikke kendte, og som ikke gik på seminariet. Han sagde, at vi skulle komme to mænd og hente våbnene. De ville ligge i en grøft et bestemt sted. Der ville stå nogen og passe på dem og udlevere dem til os. Vi bestemte os for, hvem af os, der skulle gøre det. Vi hentede våbnene og placerede dem først i skunken på mit værelse, men vi måtte have et bedre skjulested. Det fandt vi i Gammel Haderslev Kirke.

Da vi fornemmede, at nu kom befrielsen snart, skulle vi have våbnene flyttet igen. Vi skulle have våbnene ud på mit værelse igen. Der skulle de ligge, så vi hurtigt kunne komme til dem i det øjeblik, vi skulle bruge dem.

Jeg havde egentlig, synes jeg selv, check på, hvad der skete med krigen og andre ting. Men det var ikke gået op for mig, at vi valgte den 9. april om aftenen, til at flytte våbnene. Det var ikke nogen god dato. Tyskerne var særlig opmærksomme på risikoen for ballade og demonstrationer på årsdagen for besættelsen. Vi gik på gaden med våbnene under frakkerne og ser pludselig en tysk militærpolitipatrulje foran os. Af alder var de bedsteforældre til os. Og jeg tænkte, at nu skal vi lade fuldstændig som ingenting. "Vi går videre," sagde jeg.

” Vi går forbi dem.”

Så begyndte vi at diskutere noget, vi havde haft på seminariet, meget, meget ivrigt. De der gamle bedsteforældre har nok tænkt, hvor er det sødt, at de unge mennesker, går der og diskuterer litteratur. De standsede os slet ikke. Der var jeg sekunder fra døden.

Som ung tænker man; ”Hov, det gik jo godt.” Man har ingen mareridt om det bagefter.

Jeg boede hos en ung familie med et lille barn. De så ikke noget, men bagefter blev de klar over, at der har boet en frihedskæmper. Men som ung tænkte jeg slet ikke på de mulige konsekvenser. Det ville jeg have gjort som voksen. Hvis det var blevet opdaget, havde tyskerne sandsynligvis sprængt huset i luften. Ungdommelig kådhed.

Legitimationskort for Torben Ascanius Jacobsen, 2018, fotograf Sofie Voisin.

Billedet er under ophavsret og må ikke gengives.

DER FINDES INGEN HELTE

Man regnede med, at våbnene skulle bruges ved befrielsen, hvor man skulle kæmpe mod tyskerne. Vi gik ud i skoven og øvede os i at bruge dem. Men vi var håbløse som soldater. Kun Herluf, min kammerat, havde været inde som soldat. Derfor var vi nærmest symbolske i vores gruppe. Var vi kommet i kamp mod

tyskerne, var det gået ganske rædsomt.

Da befrielsen kom, skulle vi gå ud og holde vagt ved vandværket, så der ikke kom nazister ud og ødelagde det. Vi gik derud med våben og armbind på. Folk stod i gaderne og ventede på, at englænderne kom. Da de så vores armbind, klappede de. Det var en lidt ubehagelig fornemmelse.

Efter befrielsen kom der nogle danske soldater og spurgte, om vi ville være soldater. Jeg sagde: "Nej, det vil jeg ikke," og afleverede mit våben. Nogle af de andre blev soldater og kom til Tyskland på bevogtningsopgaver. Det var en svær tid for dem, der ikke havde været med i modstandsbevægelsen. Jeg havde en kammerat, som græd oppe ved min svigermor, fordi han ikke var blevet spurgt, om han ville være med. Men vi vidste, at han havde den indstilling, at man ikke skulle gå ind i modstandsbevægelsen. Så går man ikke hen og spørger ham. Det var ikke rart.

Der er en risiko for, at vi der har oplevet besættelsen efter så mange år, blander det, man husker sammen med det, man har hørt. Og efterhånden er der kommet én bestemt fortælling, og det er noget med helte og alt sådan noget. Og helte findes ikke. Man kan komme i den situation, hvor man er tvunget til, at skulle gøre et eller andet, og bagefter ser det ud som om, man er en helt. Man havde ikke noget valg. Det er meget vigtigt at sige.

Erindringer er en del af projektet "Krigens Sidste Stemmer – fortællinger fra aarhusianske plejehjem." Projektet er blevet til gennem et samarbejde mellem Sundhed og Omsorg i Aarhus Kommune, Stadsarkivet, frivillige fra Besættelsesmuseet i Aarhus 1940-1945/Den Gamle By samt fotojournaliststuderende fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Du kan også læse erindringer i magasinet under følgende link:

<http://reader.livedition.dk/aarhuskommune/880/>